

Et utfordringsbilde for Den norske kirke

Kirkemøtet 2021

Sammendrag

Kirken er skilt fra staten og må bygge opp sin identitet som en trosbasert organisasjon i sivilsamfunnet. Kirken ønsker å være en aktiv stemme og aktør i samfunnet og være til stede på ulike samfunnsarenaer. Da må det legges ned arbeid i å bygge organisasjonen slik at kirken fremstår med et godt og tydelig budskap. Kirken må være til stede på ulike samfunnsarenaer – også der vi ikke automatisk blir invitert inn.

For å møte nye krav og forventninger, vil det være av stor betydning å lande en bedre kirkelig organisering. Det vil frigjøre ressurser til å bygge kirkens identitet som et felles lag med samme mål. Det er først når en beslutning om organisering er tatt, at det er mulig å bygge nødvendige broer mellom ulike hensyn som må ivaretas.

Kirken setter flere viktige fotavtrykk i samfunnet: i tjenesten med ord og sakrament, som tjenende kirke i diakonalt omsorgsarbeid og som kulturbærer, gravplass- og kulturarvsforvalter. Alt dette er viktige oppgaver å ivareta. Den statlige bevilgningen skal brukes til å skape mest og best mulig folkekirke over hele landet. Med store rekrutteringsutfordringer vil dette bety nye måter å tenke på for å opprettholde den landsdekkende kirken. Derfor må en selvstendig kirke ta beslutninger som innebærer prioriteringer av ulike gode formål.

Den norske kirkes viktigste oppgave er å forkynne og formidle evangeliet til alle mennesker. Slik har det vært i hele kirkens historie og slik vil det fortsatt være – til tross for endringer i samfunn, befolkning og struktur. Å bygge menigheter som tilbyr fellesskap, mening og omsorg er det viktigste arbeidet kirken utfører. Tallene forteller oss at oppslutningen om kirken faller på flere områder og kirken må alltid vurdere hvordan den arbeider, prioriterer og samhandler. På det diakonale feltet, i tjenesten for den enkelte, er det mange behov og uløste oppgaver i vårt samfunn.

Nytt lovgrunnlag gir ny virkelighet

Gjennomgangsordet under avviklingen av statskirken har vært «skrittvis utvikling». Fordi utviklingen har skjedd skritt for skritt, har alle gradvis vent seg til endringene uten store kontroverser.

2021 innebærer slutten på prosessen med lovregulering. Med ny tros- og livssynslov er Den norske kirke en særlovregulert størrelse med en særstilling som folkekirke gitt gjennom Grunnlovens §16. Samtidig er kirken plassert midt blant alle tros- og livssynssamfunn som skal likebehandles av staten. Stortinget har med dette sagt at likebehandling og særstilling skal være mulig å praktisere samtidig.

Et livssynsåpent samfunn er og har vært et mål for ulike regjeringer de siste årene. Det gjenstår likevel et arbeid for å bestemme hva dette skal bety i praksis. De livssynsnøytrale arenaene finnes ikke - tro og livssyn handler om å gjøre og respektere ulike valg som mennesker gjør. I dag er det tendenser til at det livssynsåpne samfunnet i stedet blir livssynstomt, fordi mange frykter å trå feil når alt og alle skal likebehandles. Da blir det enklere for ulike offentlige og sivile aktører å holde religion og tro utenfor.

Fra i år er kirken med nytt lovgrunnlag etablert som en trosbasert organisasjon i sivilsamfunnet med et stort og viktig samfunnsoppdrag: Å være en evangelisk luthersk, landsdekkende og demokratisk folkekirke, som følger mennesker gjennom hele livsløpet og er til stede med ord og sakrament. På vegne av alle drifter kirken de fleste gravplasser i landet og den står for 85 % av alle gravferder. Kirken er en integrert del av samfunnsberedskapen med prester i institusjoner (sykehus, forsvar, fengsler). Den har ansatte i alle lokalsamfunn med stor kompetanse på krise og sorg. Kirkebyggene over hele landet kan åpnes når folk trenger det.

Som statskirke fikk kirken mange støttefunksjoner fra staten, både administrative tjenester og en selvsagt tilstedeværelse på mange arenaer. Med ny lovgivning og ny status, må kirken bygge opp sitt eget særpreg og være tydelig på oppdraget. Som majoritetskirke skal kirken stå frimodig opp for alle sine medlemmer og fylle plassen som en stor og viktig institusjon der folk er. En organisasjon uten et tydelig oppdrag forvitrer over tid. En organisasjon som synliggjør stor uenighet utad, taper omdømme i offentligheten og får problemer med å rekruttere nye medarbeidere. Både som organisasjon og som landsdekkende folkekirke vil det være avgjørende for kirken å stå sammen på tvers av alle enheter og strukturer.

Økonomien gir rammene

Regjeringens perspektivmelding (2021) tegner et klart og tydelig bilde av at oljeinntektene vil falle samtidig som pensjonsutgiftene vil øke. Det vil gi mindre penger til offentlige utgifter enn det vi har vent oss til de siste 30 årene.

Mindre penger å fordele vil automatisk sette press på offentlige bevilgninger også til kirken. I årene som kommer vil de som klarer å vise sin berettigelse og sitt samfunnsbidrag, vinne kampen om offentlige midler. Dette er en ny situasjon for kirken. Det handler om mer enn å skrive årsrapporter som kommune og departement kan bruke som grunnlag for bevilgninger: Det handler om å synliggjøre kirkens bidrag i samfunnet og menneskers liv i alle lokalsamfunn over hele landet. Dette skjer ikke av seg selv. Vi kan ikke regne med at «alle vet» hvor mye diakonalt arbeid som drives i regi av kirken, hvor mye barne- og ungdomsarbeid som foregår eller hvor mye kirkene brukes som kulturarena og som kulturaktør. «Markedsføring» av kirkelig aktivitet har aldri vært kirkens sterkeste side. Det har heller ikke vært behov for det på samme måte som nå. Nå vil vi være helt avhengig av at kommunikasjonen rundt hva som skjer i lokalkirkene når ut til både medlemmer og politikere. Det vil være behov for å få frem samfunnsøkonomiske beregninger av det kirkelige arbeidet på flere felt og ha langt bedre styringsdata enn kirken har i dag. Med gode styringsdata kan kirken dokumentere mer av det som skjer og effekten av dette. Samtidig er det også behov for at lokalkirken bedre ser og forstår hva rapportering og

«telling» skal være godt for og kan brukes til. Rapportering handler ikke om kontroll, snarere om å ha data og tall som kan vise kirkens verdi i lokalsamfunnet.

I 2017 ble 13 statlige virksomheter til en. Da fikk Kirkerådet et innsparingskrav på 20 millioner, fordi departementet så at endringen ga grunnlag for administrative innsparinger. Som en konsekvens ble Felles økonomi- og arkivenhet etablert. Innsparingen ble ikke krevd tilbake av staten, og midlene ble brukt til diakonstillinger landet rundt. På samme måte som i 2017, vet staten at Kirkemøtets organiseringskompetanse gjør det mulig å forenkle den kirkelige organisasjonen for dermed å få mer midler ut til kirkens kjernevirksomhet.

Kirkemøtet har tatt valg som legger det kirkelige regelverket tett opp til det statlige. Dette gir noen dilemmaer. Kirken har valgt å følge forvaltningslov, offentleglov, arkivlov og språklov helt ut, selv om vi ikke er forpliktet til det. En forenkling av kirkelig forvaltning vil innebære en reell besparing av administrative kostnader.

Oppslutning om kirken

I 2019 gjorde Helge Brunborg fra SSB en fremskriving av kirkens medlemstall til 2039. Denne viser veldig klart at antall medlemmer i kirken vil synke dersom medlemmene ikke døver barna sine og nye medlemmer ikke rekrutteres fra nye grupper i befolkningen. Den norske kirke har lenge vært en «norsk» kirke uten tilstrekkelig evne til å inkludere nye landsmenn. Dette har ført til en større satsing på dåp i kirken og en strategi for å inkludere migranter.

Både antall gudstjenester og antall gudstjenestedeltakere synker. Dette skjer til tross for at kirken de siste ti årene har hatt en storstilt satsing på nettopp gudstjenesten. Tjenesten med ord og sakrament er kjernen i den kirkelige virksomheten og kan derfor ikke prioriteres ned. Samtidig kan kirken heller ikke leve med en situasjon der store ressurser brukes til å treffe et lite antall medlemmer.

Den geografiske kirkestrukturen har mange fordeler. Alle tilhører en menighet, ingen behøver å lete eller velge selv. I bygde-Norge fungerer dette mange steder godt: Mange har tilhørighet til slekt og kirkebygg og kirkegård som gjør at kirken er en naturlig del av livsløpet og av slektens historie. Samtidig er det tegn til at dette systemet slår sprekker i byene. Der brytes mønsteret opp: Innflyttere får ikke tilhørighet til kirken på det nye stedet, her samles ikke slekten, og venner og kollegaer former mer av preferansene for hvilke verdier som leves ut. I byer er det også lettere å søke andre menigheter enn sin geografiske, eller å etablere nye menigheter basert på meningsfellesskap. På sikt kan dette undergrave en kirkelig struktur og teologi som sier at menigheter ikke bygges på meningsfellesskap, men på Kristus-fellesskap.

Den norske kirke har ca. 3,7 millioner medlemmer. De fleste av våre ressurser brukes i dag på de som søker kirkens tjenester og gudstjenestefellesskapet. Dette utgjør i underkant av 25 % av medlemmene. Vi trenger et bankende hjerte for de 75 % som ikke selv oppsøker kirken regelmessig. Hvorfor nås de ikke av kirkens tilbud og hvordan kan vi kommunisere slik at de fortsatt ønsker å være med? Her er det behov for mer kunnskap og mer kommunikasjonsfaglig kompetanse for å nå ut til ulike målgrupper med budskapet.

Aktiv rekruttering er nødvendig

Den norske kirke har ca 7000 ansatte. Nærmere 2000 av disse er vigslede medarbeidere med en masterutdanning. 30 % av prestene er over 60 år. Det finnes dessverre ikke like presise tall på de andre stillingskategoriene, men mye tyder på at aldersgjennomsnittet er høyt også her. Dette betyr at kirken om få år vil møte en stor rekrutteringsutfordring dersom det ikke settes inn ressurser for å motvirke trenden. Andre samfunnssektorer er i samme situasjon som oss, det mangler både sykepleiere og lærere – stillinger som ofte konkurrerer med kirkens.

Kirkens mange små enheter gir mange små deltidsstillinger. Små stillinger rekrutterer ikke høyt kompetent arbeidskraft. Det er særlig krevende å rekruttere til de vigslede stillingene. Arbeidstakere i dag forventer ordnede arbeidsforhold og god ledelse, så vel faglig som i personalbehandling. Kirken er helt avhengig av et godt omdømme for å klare å rekruttere tilstrekkelig arbeidskraft. Tidligere kartlegginger viser at en oppsplittet struktur med mange ulike systemer for så vel ansettelsesrutiner som faglig oppfølging ikke virker rekrutterende.

Diskrimineringslovgivningen setter krav til arbeidsgiver om å sørge for et forsvarlig arbeidsmiljø. Det siste året er det gjennomført to større arbeidsmiljøundersøkelser knyttet til mennesker med LHBT-identitet og prester som er kvinner. Begge undersøkelsene avdekker arbeidsmiljøutfordringer. Disse utfordringene går på tvers av arbeidsgiverlinjer og utløser en aktivitetsplikt hos arbeidsgiver. Dette må i dag løses ved hjelp av individuelle HMS-avtaler med det enkelte fellesråd der prester er ansatt. Dette er krevende oppfølgingsarbeid.

Diakoni øker folkekirkens troverdighet

Diakoni er kirkens DNA. Tjenesten for vår neste er et helt sentralt uttrykk for kristen tro i praksis. I møte med diakonale behov oppstår dessuten gode samskapingsarenaer med kommunene. Etter pandemien forventes det at en del mennesker vil slite med langtidsvirkninger på både kropp og sjel. Dette gjelder ikke minst ungdom, der psykisk uhelse og utenforskap har økt. De siste årene har midler til diakoni økt betydelig. Det meste har gått til diakonstillinger i menighetene med en kommunal delfinansiering.

I årene som kommer vil kirkens diakonale fotavtrykk i samfunnet være helt avgjørende for troverdigheten til folkekirken. I dag kreves en enda mer innovativ diakoni som makter å se de nye behovene som oppstår - og svare på dem. For å få til dette, må institusjonsdiakonien og kirkelige diakonale organisasjoners arbeid koples sammen med menighetens diakonale arbeid på nye måter.

Trosopplæring er avgjørende for folkekirkens oppslutning

Kunnskap om kristen tro er ikke lenger «allemannseie». Mange voksne mangler et språk for kirke, tro og tilhørighet og barn lærer ikke nødvendigvis de bibelske kjernefortellingene. Uten et minimum av kunnskap om hvem Gud og Jesus er og hvorfor vi er kirke, vil folkekirken forvitte. At slekt skal følge slekters gang, er noe av

grunntanken i folkekirken. Hvis sammenhengen mellom tro og tilhørighet brytes, svekkes også oppslutningen om folkekirken.

Hvis kirken blir utydelig på kjernebudskapet om nåde og frelse og bare tar i bruk allmenngyldige symboler og språk, vil kirken heller ikke være et relevant sted eller et attraktivt fellesskap. Kirken er samlingen om ord og sakrament. Hvis betydningen av dette fellesskapet blir borte for majoriteten av medlemmene, svekkes folkekirken.

Kirken bruker i dag 340 millioner kroner pr år til trosopplæring i menighetene. I løpet av de siste 20 årene har det skjedd en enorm utvikling av dette arbeidet. Oppslutningen om de ulike tiltakene går likevel ikke i positiv retning og fortsatt er det størst oppslutning om de tiltakene som eksisterte før trosopplæringen, som dåpsamtaler, 4-årsbok og konfirmasjon.

Det er kritisk viktig for kirken at nye generasjoner får kunnskap om og kjennskap til kristen tro og liv. Kirkerådet har derfor nedsatt et utvalg for å gjennomgå hele trosopplæringen, både innhold og organisering. Utvalget leverer sin rapport innen 1. januar 2022, og den vil legge grunnlaget for det videre arbeidet med kristen opplæring av barn og unge.

Et av spørsmålene kirken må svare på, er om trosopplæring skal forstås bredt eller smalt. Skal det være opplæring av barn i kristen tro eller omfatte alt barne- og ungdomsarbeid i menighetene?

Uavhengig av disse svarene må kirken møte behovene for å gjenskape trygge møteplasser og gode fellesskap for barn og unge etter pandemien. Fellesskap der de kan få utvikle tilhørighet til kirken og leve og vokse i kristen tro. Kirkens barne- og ungdomsarbeid er viktig for at nye generasjoner skal vokse opp og tilhøre kirkens fellesskap, og det er også den viktigste arenaen for å rekruttere nye mennesker til tjeneste i kirken. Arbeidet kan derfor ikke undervurderes.

[Samisk og kvensk kirkeliv – en viktig del av kirken](#)

Samisk kirkeliv er en stor ressurs for kirken og samisk språk tas gradvis i bruk i gudstjenestelivet over store deler av landet. Kirkemøtet i 2019 vedtok en omfattende plan for samisk kirkeliv som det vil kreve ressurser å følge opp. Samisk kirkeliv mangler samisk-språklig arbeidskraft som er en avgjørende innsatsfaktor for å komme lengre i å utvikle samisk kirkeliv på alle de tre samiske språkene. Den statlige sannhets- og forsoningskommisjonen skal levere sin rapport sommeren 2023. Her kommer det ventelig opp historier som kirken må ta på alvor og holdninger og handlinger kirken må ta avstand fra. Kvensk kirkeliv må etableres på en måte som lever opp til våre internasjonale forpliktelser overfor nasjonale minoriteter. Liturgiske ressurser og bibeltekster må oversettes og den kvenske salmeskatten tas i bruk.

[Kirken blir eiendomsforvalter](#)

1600 kirker over hele landet er viktige symbolbygg og kulturelle fotavtrykk i byer og bygder. Hit kommer folk i høytid og hverdag, i glede og sorg.

Mange kirkebygg forfaller. Vedlikeholdsstandarden på kirkebyggene viser et etterslep på flere milliarder kroner. Kirkene er i soknets eie og kommunen har ansvaret for vedlikehold. Kirkebyggene ligger ulikt fordelt mellom små og store kommuner og for mange kommuner er vedlikeholdsutgiftene en stor belastning. Staten har lovet at midler fra Opplysningsvesenets fond skal benyttes til et statlig vedlikeholdsprogram for verneverdige og kulturhistorisk viktige kirkebygg. Dette programmet vil kreve en kompetanseoppbygging i kirken, slik at læring skjer på tvers og viktige erfaringer kan gjenbrukes flere steder.

Jo mer kjennskap vi har til et kirkebyggs historie og betydning, desto mer verdsettes bygget og det som skjer der. I årene som kommer er det viktig å trappe opp arbeidet med å formidle kirkebyggenes historie, arkitektur, kunst og teologi. Når Den norske kirke tar over et sted mellom 100 og 200 eiendommer fra Opplysningsvesenets fond, blir kirken eier av et stort antall presteboliger og kontorlokaler. Det må bygges opp en eiendomsforvaltning som sørger for vedlikehold og bruk. De fleste eiendommene skal primært benyttes som presteboliger, men kirken overtar også kulturhistoriske prestegårder på steder der det ikke er behov for rekrutteringsbolig for prest. Dette er en viktig del av kirkehistorien som kirken nå skal ta vare på og forvalte til beste for fellesskapet.

Folkevalgtrollen er i endring

Da kirkeforliket ble vedtatt i Stortinget i 2008, var en demokratireform i kirken en forutsetning for videre arbeid med et skille mellom stat og kirke. Valgoppslutningen var altfor lav og informasjonen om de som stilte til valg, var for dårlig. Stor grad av indirekte valg og lite tilgjengelige valgtider og -lokaler ble også sett på som et problem. Siden da har staten bevilget betydelige midler for at valget kan gjennomføres og valget er også flyttet både i tid og sted for å bli mer tilgjengelig for alle medlemmer.

I 2023 skal digital forhåndsstemming prøves ut for første gang. Dette vil gi enda bedre tilgjengelighet til valget. Fremveksten av ulike lister er nytt i kirken og folkevalgtrollen er i utvikling. Det er ulike syn på hvordan det kirkelige demokratiet best kan fungere. Verv i det kirkelige demokratiet regnes ikke lengre som offentlige verv med rett til fri med lønn. Rammevilkårene for folkevalgte er dermed vesentlig endret. For de som har regionale og nasjonale verv, innebærer dette i dag et betydelig antall arbeidsdager pr år. Kirkerådet nedsatte derfor et eget folkevalgtutvalg i 2021 for å gjennomgå folkevalgtrollen i Den norske kirke.

Digitalisering samler kirken

Den norske kirke ligger langt bak i digital utvikling og modenhet. Staten har lenge hatt «digitalt førstevalg» som et motto for innbyggerne. Selv om medlemsundersøkelser viser at medlemmene på leting etter informasjon først og fremst oppsøker kirken på digitale flater, har Den norske kirke langt igjen for at digitalt førstevalg er en realitet. Det gjelder ikke bare spørsmål om kirkelige handlinger og arrangementer, men også hvilke tjenester medlemmer kan be om via

nett. Digital påmelding til dåp og flere muligheter på «Min side» er blant de tjenestene kirken bør tilby.

Medlemmene forventer at de kan nå kirken med ulike spørsmål digitalt og at kirken har et variert digitalt tilbud med gudstjenester, andakter og konserter. Derfor satses det mye på digital utvikling. For å få til dette, må nasjonal- og lokalkirken gå hånd i hånd. Brukervennlige digitale løsninger vil bidra til å skape en bedre arbeidshverdag for mange ansatte og kan også spare administrative kostnader som heller kan brukes i utadrettet kirkelig arbeid. Mulighetene er med andre ord mange for å effektivisere administrative rutiner, skape bedre arbeidsflyt og gjøre kirken mindre utsatt for feil.

Den norske kirkes medlemsregister er blant landets største. Lovverket legger stort ansvar på eiere av store registre og kirken er pliktig etter loven til å forvalte opplysninger i registeret forsvarlig. Dette krever mye av den enkelte enhet. Digital utvikling gjør det mulig å samle administrative funksjoner på flere områder for å forhindre sårbarhet og sikre rasjonell drift.

[Kirken er en organisasjon i sivilsamfunnet](#)

Kirkens organisasjon har vokst frem gjennom hundreårene. Etter Kirkeloven i 1997 har fellesrådene på kommunalt nivå blitt bygd opp som lokale enheter med ansvar for administrativ drift i soknene, finansiert av kommunen. Staten bidrar med midler til prestetjeneste og tilskudd til diakoni og trosopplæring. Siden 2005 har Kirkemøtet flere ganger enstemmig gått inn for at organisasjonen har behov for å samle alle som jobber lokalt under samme arbeidsgiver. Dagens organisering skaper mye usikkerhet rundt roller og ansvar. Strukturen gjør at det må inngås 348 HMS-avtaler mellom arbeidsgiverlinjene. Disse må følges opp årlig med ulike arbeidsoppgaver som skal gjennomføres og dette innebærer mye merarbeid, særlig for proster og kirkeverger.

Usikkerhet og stadige diskusjoner om kirkens organisering skaper uro og tapper ansatte for energi. Det bidrar heller ikke til å gjøre kirken til en attraktiv arbeidsplass. Behovet for å fatte en beslutning som kan følges opp med nødvendige tiltak for en bedre organisering, er presserende.

Med ny trossamfunnslov blir det ytterligere tydeliggjort at Kirkeråd og Kirkemøte utgjør ledelsen i trossamfunnet. Når arbeidsgiveransvaret for ¼ av de ansatte samtidig ligger i rettssubjektet, skaper det et kontinuerlig uromoment og mange opplever at kirken har et A- og et B-lag. Det kan av og til være vanskelig å skille mellom det Kirkeråd og Kirkemøte gjør på vegne av trossamfunnet og hva som gjelder rettssubjektet. Så lenge prestene er ansatt i rettssubjektet vil denne ubalansen vedvare.

Da covid-19 stengte ned landet, ble en nasjonal ledelse etterlyst. Da sikkerhet, beredskap og risikoanalyser ble helt nødvendig å ivareta for alle, måtte noen holde kontakten med nasjonale myndigheter, etablere og vedlikeholde en smittevernveileder og ha kapasitet til å veilede menighetene underveis i pandemien. Dette ble gjort i tett samarbeid mellom Norges Kirkevergelag, bispemøtet, KA og Kirkerådet. I etterkant av covid-19 vil det helt sikkert komme en ny gjennomgang av samfunnets sikkerhet og beredskap. Historien om kirkens håndtering av pandemien

er en historie om at ulike ressurser fant hverandre, mer enn at vi hadde gode og sikre strukturer på plass. Dette arbeidet må prioriteres høyere i tiden som kommer.

Etter 2017 er det gjort nødvendige tilpasninger i det kirkelige regelverket. Det er behov for en gjennomgang av helheten som ikke tar sitt utgangspunkt i at kirken har overtatt alt sitt regelverk fra staten. Den norske kirke er en luthersk kirke i Norge i 2021 og en organisasjon i sivilsamfunnet som må finne en regulering som passer til oppdraget. Derfor må det vurderes hvor offentligrettslig kirken skal være fremover og hvilket regelverk som både kan forenkle og være tilstrekkelig fleksibelt.

I forbindelse med en ny kirkelig organisering, uavhengig av hvilke modeller for dette som velges, vil kirken måtte arbeide mye fremover med lederutvikling og fornying av tjenesteordninger for å skape ryddige arbeidsforhold og klare ansvarslinjer.

Kirken skal bidra til økt bærekraft

Bærekraftsmålene er blitt en felles referanseramme for samhandling mellom myndigheter og sivilsamfunnsorganisasjoner på alle nivåer, lokalt, nasjonalt og globalt. Kommuner og stat måler sitt arbeid opp mot disse målene. Skal kirken være en aktuell samfunnsaktør, må den både rapportere på hva den gjør for å realisere målene og også forstå hva dette arbeidet innebærer.

Med sin tusen-årige diakonale tradisjon, landsdekkende tilstedeværelse og brede kontaktflate både nasjonalt og internasjonalt har Den norske kirke et svært godt utgangspunkt for å bidra.

Mange av bærekraftsmålene skal sikre grunnleggende menneskerettigheter slik som tilgang til vann, mat, helse, utdanning, likestilling og fred. Gjennom samarbeidet med misjonsorganisasjonene og som oppdragsgiver for Kirkens Nødhjelp, bidrar menighetene til at disse organisasjonene fremmer dette, særlig i de fattigste deler av verden.

Et sentralt mål er å redusere verdens samlede klimafotavtrykk med 50 % innen 2030. Kirken må og skal ta sin del av ansvaret, blant annet ved å løfte frem andre verdier enn de materielle og peke på mer rettferdige og bærekraftige handlingsalternativer. Kirken kan heller ikke kjøpe seg ut av klimakrisen. Det handler først og fremst om to områder: oppvarming av kirkebygg og reisevirksomhet. Kirken er beredt til å tenke smart for å se hvordan den best mulig kan bidra til å nå målene.

Avslutning

Utfordringsbildet som er beskrevet her tar utgangspunkt i Kirkerådets og Kirkemøtets primære ansvarsområder i en selvstendig folkekirke. Derfor handler mye om regulering, økonomi, struktur og planer. Det kan selvfølgelig tegnes andre bilder av både muligheter og utfordringer for Den norske kirke: Av det viktige menighetsbyggende arbeidet og alle kompetente medarbeidere og folkevalgte som gjør kirken tilgjengelig og til stede for mennesker i hele landet. Av alle mulighetene som ligger foran kirken og av det store behovet for tilhørighet, tro og fellesskap som

finnes i vårt samfunn. Der tilbyr kirken trygge og inkluderende fellesskap, trøst og håp.

Det er også lett å si mye om Den norske kirkes betydning og stilling i by og bygd – slik folk og kirke er blitt vevd sammen gjennom hundrevis av år.

Uansett innfallsvinkel står vi som arbeider og bidrar i kirken sammen om å skape ... mer himmel på jord.

Oslo, 1.november 2021

Ingrid Vad Nilsen

Direktør
Kirkerådet